

Oslo tingrett
Postboks 8023 Dep
0032 Oslo

Attn dmr Kim Heger

Oslo, 6. desember 2016
Deres referanse: 15-153804 med otir 03

Oppdragsansvarlig advokat: John Christian Elden

**STRAFFESAK EIRIK JENSEN, F. 30.07.1957 – SPØRSMÅL OM
LUKKEDE DØRER, DOKUMENTGRADERING M.V.**

Jeg viser til ovennevnte spørsmål, herunder Spesialenhetens begjæring av 29. f.m., uttalelser fra Oslo statsadvokatembeder og Cappelens forsvarere av 2. og 6. ds. samt rettens brev til pressens organer av i dag.

I Dok 16 (2011-2012) under punkt 23.3 om internasjonalt menneskerettighetsvern knyttet til vedtakelsen av Grl § 95 heter det som rettesnor:

«Rettergang og domstolsavsigelse (sic!) skal videre være offentlig, med mindre hensynet til partenes privatliv, hensynet til barn og unge eller hensynet til samfunnsinteresser gjør det strengt nødvendig å lukke rettsmøtet.»

Under punkt 23.5.2 om rettferdig rettergang som prinsipp heter det:

«I tillegg sikrer den siste formuleringen offentlighet om rettergangen. Etter utvalgets oppfatning er det viktig å få frem også denne siden ved rettergangen. Offentlighetsprinsippet i Grunnloven § 100 femte ledd kan vanskelig sies å dekke den enkeltes krav på en offentlig rettergang. Offentlighet om rettssaker er imidlertid viktig for at allmennheten skal få innsikt i hva som skjer i domstolene. Bare gjennom offentlighet kan det oppnås sikkerhet om at den enkelte har fått en rettferdig rettergang slik hun eller han har krav på, samtidig som offentligheten vil kunne fungere som et viktig korrektiv for domstolene. Dermed bidrar offentlighet om rettssaker til å oppfylle grunnleggende krav til rettsstaten.»

Eirik Jensens grunnleggende holdning i saken er at hele saken skal føres for åpne dører og at all bevisføring skal skje for og i åpen rett, jfr også Grl § 95 og EMK Art 6. I en sak der han anklages for korrupsjon som offentlig tjenestemann og medvirker i en større narkotikaforbrytelse samtidig som han er polititjenestemann, trer hensynene bak offentlighetskravet til med tyngde.

John Christian Elden (H)
Karen Forbrigd
Anders Brosveet (H)
Thomas Berge (MBA)
Monica T. Nygaard
Thomas Randby (H)
Bjørn Rucjord
Nadia C. Hall
Asfri Aas-Hansen
Arild Holden
Henrik Bliksrud
Gunhild Bergan
Lars Christian Sunde
Siv Hallgren
Håkon Juell Hassel
Solveig Kristine Høgtun
Eldbjørg H. Marfinsen
Anders Løvlie (H)
Mette Julie Sundby
Sidsel Katralen
Geran Møller-Christiansen
Sol Elden
Marion Haaland
Per Magne Kristiansen
Linda Ellefsen Eide
Hugo Hansen
Christian Flemmen Johansen
Sindre Reimers Rising
Max Henrik Jespersen
Jostein Løken
Hanne Wald Johansen
Torbjørn Kolås Sognefest
Erik Ulvesæter (H)
Tony Vangen
Marte Greftegreff Nøstberg
Ida Andenæs
Morten Andreassen
Hilde Wiig Nicolaysen
Halvor Dahle Meland
Nora Hallén
Mari Gjølstad
Siv Skatvedt Lund
Cecilia Dinardi
Ann-Iren Skjelbred
Elisa Eylands Brandsås
Birgitte Schjøtt Christensen
Ingvild Boe Hornburg
Ulrik Sverdrup Thygeson jr
Elise Gedde Metz
Anne Ingeborg Reilestad
Ella Havnevik Giske
Michael N. Jacobsen
Line M. Pedersen
Inger Zadig
Silje Stridsklev
Marte Mariell Sandengen
Nicolay Eckhoff

Kontorsjef Heidi Halvorsen
(Advokatassistent DNA)

Dokumentgradering

Spesialenheten har i et ikke ubetydelig omfang gradert straffesaksdokumenter med påstått hjemmel i beskyttelsesinstruksen. Herunder også begjæringen til retten om behandling for lukkede dører. Retten synes, slik det fremgår av oversendelsen til pressen, å føle seg bundet av den ene parts graderinger.

Det antas at det ikke er hjemmel for Spesialenhetens graderinger hverken av saksdokumenter eller av rettslige begjæringer. Det vises til beskyttelsesinstruksens § 3, som begrenser bruken av instruksen til situasjoner der offentlighetsloven kommer til anvendelse, og som sådan representerer en innskrenkning i retten til innsyn etter denne lov. Hjemmelsrekken til instruksen er angitt å være «Kongens instruksjonsmyndighet», som kun strekker seg til forvaltningen.

Det eneste sted i strafferettspleien jeg er kjent med at dette brukes er fra KK-sakene så lenge disse befinner seg utenfor straffesakens dokumenter. Graderingen for disse har imidlertid en særlig hjemmel i strpl § 216i jfr § 100a, og gjelder bare frem til dokumentene «brukes» under etterforskningen, jfr Rt 2004 s 2023 og Rt 2005 s 1137. Se nærmere Bjerke/Keiserud/Sæter punkt 7 til strpl § 242.

Straffesaksdokumenter reguleres ikke av offentlighetsloven, jfr lovens § 2:

«Lova gjeld ikkje for gjeremål som domstolane har etter rettsstellovene. Lova gjeld heller ikkje for gjeremål som andre organ har etter rettsstellovene i eigenskap av rettsstellorgan. Lova gjeld dessutan ikkje for gjeremål som politiet og påtalemakta har etter straffeprosessloven»

Av straffeprosessloven § 242 og 264 fremgår at det er hjemmel for særlig behandling av dokumenter som «bør holdes hemmelig av hensyn til rikets sikkerhet eller forhold til fremmed stat». Spørsmålet om dette skal skje i den enkelte sak tilligger retten å avgjøre. Bestemmelsen har imidlertid en snever rekkevidde, jfr Bjerke/Keiserud/Sæter punkt 11 til strpl § 242:

«Retten til dokumentinnsyn etter paragrafen gjelder ikke dokumenter «som bør holdes hemmelig av hensyn til rikets sikkerhet eller forhold til fremmed stat», se første ledd *fjerde punktum*. Offentliggjøring av slike dokumenter vil også kunne være straffbar etter strl. 1902 §§ 90 og 91, se nærmere Wilhelm *Matheson*, Spionasje, opposisjon og straff (1982) og *Bratholm/Matningsdal*, Straffeloven Anden Del s. 31–40 om forståelsen av uttrykkene «hemmelig av hensyn til rikets sikkerhet» og «forhold til fremmed stat». Med begrepet rikets sikkerhet siktes det i utgangspunktet til den ytre sikkerhet, jf. Ot.prp. nr. 64 (1998–99) s. 142.»

Det samme gjelder etter strpl § 264, dog slik at innsyn ikke kan nektes overhodet.

For ordens skyld nevnes at det så langt jeg har registrert, ikke er noen dokumenter i vår sak som er hemmelige etter sikkerhetsloven § 11 jfr § 1.

Når forvaltningsdokumenter innhentes og innlegges i straffesaker, reguleres også disse eksklusivt av strpl § 242/264, jfr også forutsetningsvis Rt-2009-1075.

Jeg legger således til grunn at ingen saksdokumenter er «fortrolig» eller «strengt fortrolig» etter beskyttelsesinstruksen når de er inntatt i straffesaken eller utarbeidet av Spesialenheten. Som eksempelvis politiavhør, påtegninger m.v. Alle saksdokumenter i nærværende sak der ikke sikkerhetsloven kommer til anvendelse, kan og skal derfor behandles innenfor rammen av strpl § 264 og påtaleinstruksens § 25-5. Partenes taushetsplikt her er regulert av politiregisterloven og straffeprosessloven, og er noe ulik for politi/påtalemyndighet og forsvarere, jfr strpl § 106a og politiregisterloven § 23. Herunder har Jensen rett til kopi av alle sakens dokumenter da intet er unntatt etter nevnte instruksbestemmelses tredje ledd. Vi avventer imidlertid å oversende han kopier av det som enheten har stemplet etter beskyttelsesinstruksen i ytterligere én uke for tilfelle enheten skulle sette slike restriksjoner. Om det gjøres, vil spørsmålet bli bedt prøvet av retten, jfr Oslo tingretts kjennelse av 05.04.11 (TOSLO-2010-113392). Dersom Spesialenheten skulle ha et annet syn på bestemmelsenes anvendelse, ber vi likeså om begrunnet underretning innen samme frist, og vil også da la spørsmålet avgjøres av retten.

Tingretten må således i medhold av straffeprosessloven og instruksen om offentlighet i rettspleien ta *selvstendig standpunkt* til om den vil oversende Spesialenhetens begjæring til pressen; eventuelt i sensurert form hvis det er enkelte deler som bør holdes tilbake. Det antas at enheten her som støtteargument kan anføre at begjæring om lukkede dører normalt forhandles for lukkede dører, dl § 124. Men også her kan tingretten utvise meroffentlighet, jfr merknadene til § 8 i forskrift om offentlig i rettspleien som omtaler «den generelle adgangen til å utøve meroffentlighet». Fra Jensens side er det ikke innvendinger mot at begjæringen oversendes. Rettens kjennelse kan uansett gjøres offentlig.

Lukkede dører

Det følger av ovennevnte tilnærming at retten ikke er bundet av at Spesialenheten ønsker å føre deler av bevisene for lukkede dører eller at de ønsker å holde dem hemmelige. Retten må på selvstendig grunnlag ta stilling til om det enkelte bevisstilbud skal skje for lukkede eller åpne dører ut fra straffeprosessloven og domstollovens bestemmelser.

Særlig i en sak som dette, bør rettsmøtet som nevnt over avholdes med innsyn fra offentligheten. Dersom noen deler av forhandlingene stenges for ordinært publikum, bør media uansett gis rett til å være tilstede og med ordinær referatadgang etter at de har foretatt en presseetisk vurdering av hvilke opplysninger som viderebringes. Det bør ikke være domstolen som foretar denne vurderingen av rammene for ytringsfriheten ved forhåndssensur, jfr også Grl § 100.

Hvorvidt deler av forhandlingene som gjelder vitnemål om forhold statsansatte vitner ikke kan avgi uten å krenke lovbestemt taushetsplikt, må holdes for lukkede dører, jfr strpl § 118 tredje ledd jfr § 117 annet ledd, er foreløpig uklart. Spesialenheten bes om å innhente samtykke fra de aktuelle arbeidsgivere om at forklaringene kan avgis for åpne dører, slik at dette ikke blir satt på spissen. Dersom en arbeidsgiver ikke skulle samtykke i dette, antas at retten vil kunne foreta en konkret vurdering av det enkelte vitnet etter strpl § 118 annet ledd sammenholdt med Grl §§ 89 jfr 92 jfr 100 og EMK Art 10. Det vises til Rt-2015-1467 (fra sammendraget):

«Det ble under henvisning til praksis fra EMD og Høyesteretts kjennelse i Rt-2013-374 lagt til grunn at informasjonsfriheten etter EMK artikkel 10 nr. 1 vil kunne innebære en plikt til å gjøre informasjon tilgjengelig for media i saker med stor allmenn interesse, selv om artikkelen ikke kan forstås som en generell offentlighetsregel ved siden av nasjonalstatenes internrettslige regler. Ved den konkrete vurderingen ble det vist til at saken var av stor offentlig interesse, at opptakene utgjorde det helt sentrale bevisgrunnlaget ved henleggelsesbeslutningene»

Når Spesialenheten ber om lukkede dører for hele Jensens og hele Cappelens forklaringer, underminerer dette en hver mulighet for offentligheten til å ettergå rettergangen og det helt sentrale bevisgrunnlaget bak tiltalen.

Foto- og opptaksforbud

I samsvar med ovenstående, samtykkes i at retten kan gjøre unntak fra strpl § 131a om forbud mot fotografering og opptak for radio eller fjernsyn i saken.

Nærværende tilsvares offentlighet

Jeg går ikke konkret inn på de enkelte personer Spesialenheten har omtalt, og kommer med nærværende i generelle vendinger. Jeg finner derfor ingen grunn til å unnta dette tilsvaret fra offentlighet, og oversender det også til de presseinstanser retten har anmodet om å få uttalelse fra. I likhet med de øvrige parter som har inngitt tilsvaret, oversender jeg også denne pr mail.

Med vennlig hilsen
Advokatfirmaet Elden DA

John Christian Elden
Advokat